

2.

afskrift

Bergen den 10. Febr. 1906

Kjære Edvard Grieg

af mit haandskrivne brev
til Edvard Grieg som svar paa et
brevkommerJeg har som hr. Borch har
migt om raad for det Forsk. anstalt
Det var den gang om jeg skulde munde
paa 50000 - femti
Joachim Grieg

Tak for Deres venlige brev. Johan Borch har ogsaa
beroit sager og beder mig specielt om at sige Dem dette,
som et tegn paa hans efterrettelighed i foretningsager. Jeg
har hidtil ikke haft nogen befattning med „Fondet“, men
paatager mig gerne alt det foretningsmaessige ved sager
og giver Dem gerne det attraaede raad. Hvis jeg under
dette kommer til at blive noget vidtloftig, er det ikke
saameget for at belagge mit raad med nogen begrundelse,
som for at give Dem en indledning af forholdene, der
under en saa vigtig bestemmelse som den foreliggende,
kan satte Dem istand til at finde det rette.

Jeg skal da foist sige at jeg forstaar, at det De ogsaa
denne gang attraar er med disse penge at yde noget
til fremme af vor lys saa soigeligt reducerede musikliv,
og det maa da foist undersoges om den maade De
foreslaar rammer hvad det her gjaelder. Dens forslag er
vakkert og beviser Deres gode lystelag, men jeg har
en foelse af at det formaal De opskiller kommer noget
for tidligt, idet det efter min mening foist gjaelder
at betrygge musiklivets fremtid i vor lys og dernaest
ved pensionsfond og lignende midler at soge at binde
de gode kraefter til sig. Og hoovledes staar vi
saa idag i denne henseende. De vil vide at der
efter musikvidens overmattelse indtraadte en reaktion.

Skiden kostede vor by over Kr. 60000 i bidrag og tab, penge som hvis vi idag havde hørt dem, kunde have gjort den store nytte, men som nu fik den dramatisk modsatte virkning, idet vort publikum blev hat og blasert og vendte sig bort fra musikken, der havde kostet det saa meget af skrid og penge og ydede saa lidt til gengæld. - Resultatet er da i dette øieblik dette, jeg siger det til Dem, uden paa nogen maade at ville fremhæve min person, men resultatet er dog dette, at der i dette øieblik ikke findes et eneste menneske med praktisk skjøn paa tingene, der ofrer musiklivets fremtid en tanke, naar jeg iindtager netop mig selv. - Jeg regner ikke Schjotts kor og Bachbergs dilettantarbejde, men det at reise og vedligeholde et orkester der kan magte noget, det har de opgivet alle de andre. - Og det er denne opgave som den hele tid har staaet for mig som den eneste der har nogen værd og som jeg mener at vi maa kunne løse, ikke idag eller imorgen, men lidt efter lidt med taalmodighed og - list.

Der er nemlig opnaaet en ting ved den lange strid og det er kommunens Kr. 5000 til orkestrets drift; jeg kaldte det dengang i min ansøgning for et byorkester, men formandskabet tog afstand fra dette udtryk, vilde ikke at det skulde kaldes saa, da det var ængsteligt for konsekvenserne, men gav dog disse penge som et aarligt bidrag mod at et vist antal sommerkoncerter skulde afholdes i nygaardsparken og et vist antal populærkoncerter i theatret. Hvis De nu vil tænke tilbage

til for musikfestens dage, vil De forstaa hvilket fremskridt
der allerede ligger i dette. Det reise byskyre er virkelig vaagnet
til den erkjendelse, at det har pligter ligeoverfor musikken,
det fik vide hvorledes det Hollandske korps var organiseret
og fik forstaaelsen af den magt der ligger i et godt
sammenspillet orkester. -

Og hvis De saa vil tanke paa hvad De selv harde
med at bestille, dengang De havde Harmonien, mod
de krafter vi nu raader over, vil De se hvad her
allerede er opnaaet. Vi har en fast stamme af 16
mand, foruden dirigenten, der spiller sammen hver dag
aaret rundt. En af vore 1ste violiner Schuster er en
1ste klases orkesterkraft, violoncel, bassen, begge horn,
basunen, en af klarinetterne, flöite og oboe ligesom en
af vore 2^{den} violiner er gode solide orkesterkrafter, saa
gode som man kan faa dem i gennemsnitlige tyske
orkestre. - Med dette som stamme kan vi satte op gode
ting. Det viser sig nu i Fossgurmen som vi spiller
med 22 mand og piano at orkestret gjer sine sager
udmerket godt, men det viser sig ogsaa at stammen
er forliden til derpaa at basere store orkesterkonserter,
idet de tilkommanderede krafter behøver et saadant antal
af prober, at der unagtelig maa sættes penge overskyr.
Men publikum nöier sig nu ikke længer med det
lille orkester, selv om de spiller godt sammen. De ved
ogsaa selv hvilket begrænset repertoire der bliver for
et saadant orkester og bestræbelsen maa derfor være lidt
efter lidt at øge vor stamme, saaledes at vi kan

faa den op i mindst 22 mand. Kan vi foist dette antal
 og saaledes kun behøver at søge assistance af de relativt
 bedste udenforstaaende musikere, er det min tro at det
 alligevel vil lygne for vore musikforholde. Under denne udvikling
 er det min tro og mit haab at det publikum lidt efter
 lidt alligevel vil blive vakt til interesse og at det vil kunne
 lykkes os at vinde den tilslutning som vi for tiden
 maa søgne. Naar man betænker at 12 a 1400 kroners
 mereindtægt om aaret sikrer os en ny musiker, skulde
 maallet ikke være saa uoverkommeligt. Publikum viser
 imidlertid at vi vil de ikke hjælpe os, de vil have
 valuta for sine ydelser og det kan vi vi efter dens
 mening ikke skaffe det. - I hvad jeg her har sagt
 ligger ogsaa svaret paa Deres spørgsmål om hvad der
 kan gøres for at faa folk til at bestemme til
 B. S. fondet og De nævner i denne forbindelse Haakonshallen
 og svaret ligger netop i dette. Haakonshallen vækker for
 øieblikket alles interesse og hvor der foist er interesse
 er der lyshelag og - penge. Kan vi foist faa interessen
 genoplevet saaledes at publikum knasatter orkestret,
 følger dens arbejde, hører paa dens præstationer, saa
 vil der nok blive haab om at faa fondet popu-
 lart og at faa folk til at følge Deres smukke eksempel.
 Jeg skal her fremhæve at vi under dette arbejde har
 den store fordel at vore tyske kræfter liker sig saa
 fortrinlig i Bergen. Jeg tror de faar relativt bedre
 omgang her end hjemme og saa har de vist lettere for
 her at skaffe sig elever; de blir ogsaa mere og mere

Nordmand, er derhil en pragtig adruelig og disciplineret race noget ganske andet end den Norske knurrende og størmuede hyre, der mener at man for at være kunstner først maa sørge for at blive rigtig solid forgyldet, laane paa alle gadehjørner og ikke negte sig et vist antal pyntere og halve øl pr dag. - I modsætning til disse klarer tyskerne sig godt med sine gager, lægger endog penge tilside, er flittige og vindskebelige, gifter sig med Bergenske piger og kommer til at efterlade sig børn der er ligesaa Norske som disse Skotske descendenter.

Vor 1ste violiner Schuster og Göing har gode indtægter ved koncerter og har god borgerlig omgang. - 1ste horn Leonhardt har giftet sig her og holder paa med at indarbejde en musikalisforetning, fløiten, oboen, en 2^{den} violin basen og basunen er alle gifte den sidste med en kappehusværende med-penge. Det var denne sidste, Berger, orkestrets mest musikalske mand, der førte sin brud til hyfoged Monsens alter og maatte bede hyfogden være tolk, da han ikke forstod et ord Norsk, hun ikke et ord Tysk. -

Jeg nævner disse ting for at vise at vi kan skaffe os gode kræfter og jeg har haft anledning til at se, at naar vi behøver saadanne faar vi altid mange vel kvalificerede ansøgere. Glæde det gjælder er kun dette at skaffe penge til at betale dem med og dette skal jeg nu tale lidt om.

Ja for jeg forlader thematic musikere skulde jeg have sagt dette, at blandt andre midler, jeg under denne periode har bragt i anvendelse for at sikre en stamme af saadanne,

har dette ogsaa vaart et, det at søge at binde de gode kræfter til stedet, jeg har hjulpet paa dens kaar ved at skaffe dem ekstraarbejde og har støttet dem med dens mindre og store foretagender, har heldels med støtte af Theaterbestyrelsen skaffet dem nogen indtægt udenfor dens pligtarbejde og jeg vil sige det, at jeg af alt dette har haft megen glæde og - intet pengetab forsaavidt angaar den tyske del af korpsen.

Jeg mener nu at jeg har paavist at vi er kommet et lille haneffed paa vei til noget der kan udvikle sig til noget stort og godt, relativt stort ja, for efter min mening vil det være daarskab at søge at styrke noget paa basis af fordringer der ikke kan opretholdes. Det maa appasseres efter byens størrelse og evne og vi maa ikke engang til ta os vand over hovedet. - Det vi nu har hviler paa solid grund og paa solid grund maa udviklingen ogsaa bygges. - Jeg tror da som tidligere nævnt at 22 mand maa være det der sættes som foreløbigt maal og at maalet aldrig maa overskride 25, det vil sige saalange byen ikke er større end nu. - Og saa skulde det da undersøges hvorledes man paa solid basis skulde kunne bygge denne fremtid. De vil være enig med mig i at det ligesom i Christiania maa baseres paa Theatret. Dette er den eneste daglige faste kunde til orkestret, den institution der kan holde det sammen med daglige prøver og samspil og dernæst den kunde der af sit budget er nødt til under alle omskiftelser at

afse en store sum til dets drift.

Theatrets udgifter til orkestret ifor inclusive kapelmester
Dannings gage (kr 2400) beløb sig til Kr. 19300. af dette
beløb dækkede kommunen de 5000, populærekoncerterne
indbragte 3000, saaledes at den direkte udgift for Theatret
kom op i et beløb af ca. 11000 kroner. - Nu vil der
utvivlsomt kunne opnaaes store indtægter af koncerterne,
jeg mener trygt at kunne gaa ud fra at man
her maatte kunne regne med en aarsindtægt af
kr 5000 for den nuværende sammensætning og jeg be-
regner nogen stigning efterhvert som stammen paa
basis af indtægterne kan bringes op i tal. Der maa
saaledes beregnes at man allerede nu maatte kunne
virke med et aarsbudget af 21000 kroner og at man
allerede nu har raad til at engagere den meget særede
fagot. - Men dermed staar vi ogsaa efter min mening
stille, medmindre man ved en stimulans udenfra
kunde faa vakke interessen og bringe det sørende
publikum til sig selv. Og en saadan stimulans mener
jeg Edvard Grieg fondet kunde blive. Det maatte blive
den store sæk, der i sig kunde optage alt hvad man
vilde gøre for musiklivets fremme, et fond der helst
ikke kunde roies for kapitalen var blevet noget saadant
som 100000 kroner og hvis renter da kunde anvendes
til styrkelse af et orkester der paa forhånd ikke maatte
være mindre end lad os sige 18 mand, der desuden
var bygget paa den forudsætning at kommunens bidrag
ikke maatte være mindre end 5000, der videre kunde

udtale forudsætning om at der skulde afholdes ikke mindre end et vist antal koncerter med højere musik som program.

Fondet maatte sættes under kontrol af en af autoriteterne opmærksom musikkyndig bestyrelse og dets kapitalanbringelse maatte kontrolleres af magistraten; lad det saa gerne faa lov til at vokse videre og bestem noget om at indtil et nærmere bestemt beløb kan anvendes til stipendier eller støtte for dygtige musikere af orkestret. Jeg undres paa om ikke dette skulde faa tilslutning, saaledes at ogsaa andre vilde være med; om ikke dette skulde med stor magt bidrage til at vi kunde faa et godt orkester; for faar vi først engang det, saa maa publikums øren følge med og dermed ogsaa dets pengepung. - Jeg skriver mig varm paa dette for Dem. Deres henvendelse om denne sag ligesom et bygningsarbejde i det lange løb, en dør som lukker sig op for et fremtidigt haab om, at det lidt efter lidt skal bli godt alligevel. Men en ting maatte De da opgive: der maatte ikke være noget særfond eller nogen særlige bestemmelser for harmonien. Den sover nu langt sin søvn og bøl neppe graver op igen, det staar ikke i Deres magt at afgøre hvem der, naar De er borte, kan komme til at bestyre et saadant selskab og hvorledes det vil blive bestyret. De mand som faar med de højere koncerter at gøre kan vel komme til at give disse et navn og saa da disse hede Harmonien, lad der blive dannet et selskab med bidragende

medlemmer, men lad ikke en tilfældig sammensætning af saadanne faa anledning til at bestemme vort musiklivs retning. Vi har set hvor det har føit hen. —

Endelig kommer jeg nu til fondet. Af vedlagte opgave fra Johns kontor vil De se at det beløber sig til 20500 kroner; saa de fabuløse 25000 kontant fra Peters og saa sidder jeg paa et fond som jeg i tilfælde vilde se til at faa over til E. S. fondet. Det er de penge som var tilovers af garantien for musikfesten. Det heder orkesterforeningens fond og beløber sig nu til kr. 8000 tror jeg. Af disse penge er de 28000 allerede nu stadig rentebærende og hvis vorherre lar Dem leve endnu en aarække og pengene kunde anbringes paa sikker maade a 4½% er det mærkeligt hvor hurtigt de voxer sig opover.

Hvis De nu som De siger strax vil udtale Dem om fondets anvendelse, vil der ogsaa strax blive anledning for dem der maatte interessere sig for sagen til at yde til dette fond, der allerede strax maatte faa sine statuter i orden, saaledes at de mænd som vilde yde altid vilde have en sikkerhed for at deres penge fik anvendelse i en smuk og nyttig sags tjeneste.

Ogsaa for at lokke til efterligning anser jeg mit forslag mere rationelt end Deres, hvis De kun vil benytte renterne til hjælp for de enkelte kunstnere, vil ande rasonnere som saa at til dette brug er fondet stort nok som det er, medens det andet formaal i sig selv er saa stort at det kan optage i

sig alt hvad musikinteresserede mennesker vil yde
til støtte for at fremme vor musik.

Med de 28000 kr. strax rentebærende og med de penge
der saa ved Ders død tilfalder fondet vil sagen være
betrygget og bedre bueg kan pengene vel nemme faa og
til smukkere formaal for Bergens musikler kan Edvard
Griegs navn ikke knyppes.

Der kan indvendes, at det kan tage lang tid at maa til
og over kr. 100.000 men det maa erindres at man her kan
sige, at men græsset grov der ikke koen, dens liv er
sikret om den end i paavente af bedre livsvilkaar maa
føre en noget sygelig tilvarelse.

Følgelig opgave over fondets størrelse vedlagges jeg den
formular paa hvilken hver især af de bidragsydende
har faaet kvittering for sine indbetalinger.

Og saa tror jeg ikke at jeg for øieblikket har mere
at sige. De maa undskyldte mig hvis jeg har plaget.
Dem maa ogsaa undskyldte at brevet er blevet noget
svagt i sin sammenføjning det er skrevet paa kontoret
under mange afbrydelser og vil deraf bære præg.

Hvis De efter overveielse kommer til det resultat at min
tanke er god staar jeg selvfølgelig til Ders tjeneste
med alle mulige oplysninger og stiller mig ganske
til Ders disposition med en livlig og omhelst assistance,
som De maatte behøve eller ønske. - Det gik jeg
naturligvis ogsaa om De maatte komme til et
andet resultat end mit.

Ved nu at gennemlære mit brev bemærker jeg at

der er noget jeg trods de mange siden ikke har
faaet ordentlig frem og som jeg neppe kan iindlade
at navn og det er hvorledes jeg med de her opgivne
indtægter vil kunne drive et orkester paa 22 mand
minimum. Jeg beregner dette paa følgende maade.

Jeg sætter Theaters udgift, der nu er 11000 til 13000
det maa nu alligevel i sidste instans betale underskud.
det, men jeg mener ikke vi bør beregne det høiere.
Kommunen betaler 5000 og af E. S. fondet tager jeg saalangs
det ikke er naaet høiere end til 100000 kun 4000
til indtægt. Dette udgjør tilsammen en sum af kr. 22000,
der tillagt de ovenfor nævnte kr. 5000 i indtægt af
sommer og popularkoncerter tilsammen skulde give os en
indtægt af 27000 kroner. Med 22 mand a 1200 kroner
faar vi fouden kapelmesteren en udgift af kr. 26400 og hvis
vi giver denne en gage af 3600, vil det hele koste os
30000 eller et underskud af kr. 3000. Men her faar jeg
bemærke at jeg mener at have sat indtægterne af det
store apparat overordentlig lavt, idet det idag er umü-
ligt at bedømme den virkning det vil komme til at
faa hos vort publikum at vi kan yde noget som er
godt og gedigent. Af de saakaldte koncerter for høiere
musik opfører jeg ingen indtægt. idet der jo til disse
maa stilles saa store fordringer at man maa foudse
at orkestrets forstærkning til 40 mand, prøver og indskü-
dering vil stige indtægterne selv om man som her
vil faa den store musiksamme gratis. Jeg skiller
ogsaa forventninger til det nye theater naar det engang

blive færdigt, det er en selvfølge at dette maa
 være forberedt paa at betale mere for 22 mand
 end det nu betaler for 16 og saa stiller jeg
 til sidst mit største og sikreste haab til den moralske
 magt som vil komme til at ligge i hils bevarelsen
 af et fond, der med bindende virkning vil betrygge
 arbeidet, et fond der vil tvinge byen og theatret og
 publikum til at berøttke sagen og at opretholde den
 selv om det skulde koste noget mere. Jeg tror saa
 fast paa denne moralske magt at den nu forkommer
 mig at være hele vort musiklivs redning.

Her maa jeg stoppe for at faa dette afsted med
 posten. Foruden de ovenfor paaberaabte dokumenter
 sender jeg ogsaa ordlyden af indlydelsen eller opraab
 saa at De kan se under hvilke forudsætninger bidragene
 er regnet.

Jeg tænker De fik et stød ved Berghs pludselige død,
 jeg ved at han var en af Deres gode venner.
 Han døde rolig og uden bevidsthed, blev syg Mandag
 og var borte Tirsdag morgen. Aarsagen var galdesten
 og hans død sparede ham for mange skrækkelige
 smerter, om han havde levet.

Med venlig hilsen til Deres frue ogsaa fra
 Henriette og Frida er jeg

Deres hengivne

og (Vegn) Joachim Wieg